

in isto sexto miliario in quo nunc sumus, Deus et homo Christus Iesus, unus Dei filius et ipse virginis filius. Quia dum deitas in utero virginis humanitatem adsumpsit, et cum ea per portam virginis integram et inlaesam nascendo mundum ingressus est virginis filius; et homo quem adsumpsit idem est Dei filius, sicut iam supradiximus, et deitas et humanitas in Christo, et Dei Patris pariter et virginis matris filius.¹

EVAGRIUS Scholasticus (ca 536 † ca 600)

HISTORIA ECCLESIASTICA

PG 86bis,
2424
*2425

Lib. I, cap. II. [...] Ἀναστάσιός τις πρεσβύτερος, τὴν γνώμην κακὸ-δοξος, Νεστορίου καὶ τῶν Νεστορίου Ἰουδαϊκῶν δογμάτων διάπυρος * ἐρασ-τιῆς, ὃς καὶ συνέκδημός οἱ γέγονε πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν ἀπαίροντι, ὅτε καὶ Θεοδώρῳ κατὰ τὴν Μοψουεστίαν συντυχῶν ὁ Νεστόριος, τῆς εὐσεβείας παρε-τράπη, τῶν ἐκείνου διδαγμάτων ἀκροασάμενος, ὡς Θεοδούλῳ περὶ τούτων ἐπιστολικῶς γέγραπται, τὰς διαλέξεις τῷ φιλοχρίστῳ λαῷ ποιούμενος ἀνὰ τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, ἀναφανδὸν ἐτόλμησεν εἰπεῖν· Θεοτόκον τὴν Μαρίαν καλεῖτω μηδεὶς. Μαρία γὰρ ἄνθρωπος ἦν ὑπὸ ἀνθρώπου δὲ Θεὸν τεχθῆναι ἀδύνατον. Πρὸς ταῦτα τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ δυσχεράναντος, καὶ βλασφημίαν εἰκότως ἡγουμένου τὴν διάλεξιν, Νεστόριος ὁ τῆς βλασφη-μίας κατηγορητῆς, οὐ μόνον οὐ διεκώλυσεν, οὐδὲ τοῖς ὀρθοῖς προσετίθετο δόγ-

1667

PG 86bis,
2423
*2426

Lib. I, cap. II. [...] Fuit quidam Anastasius presbyter, haud * qua- quam sanae fidei; Nestorii eiusque iudaicorum dogmatum fautor acerrimus; qui etiam Nestorium ad episcopatum urbis Regiae profi- ciscentem fuerat comitatus; quo quidem tempore Nestorius apud Mopsuestiam congressus cum Theodoro, audita illius doctrina, a recta pietate deflexit, sicut in Epistola quadam de his rebus agens scribit Theodulus. Hic igitur Anastasius cum in Ecclesia Constanti- nopolitana sermonem haberet ad populum Christi amantem, ausus est palam ac diserte dicere: Mariam nemo Deiparam vocet; nam Maria homo fuit: fieri autem non potest, ut ex homine nascatur Deus. Iis auditis, cum populus Dei graviter commotus esset, et sermonem illum, uti par erat, blasphemiam duceret, Nestorius auctor illius blas- phemiae, non modo Anastasium non prohibuit, nec rectae sanaeque doctrinae patrocinium suscepit; verum iis quae ab Anastasio dicta

1667

¹ PL 88, 589.

● PL 88, 175; PLS III, 717, 734.

■ PL 88, 265, 348.

μασι· ἀλλὰ καὶ μάλα ἀτεχνῶς τοῖς εἰρημένοις Ἀναστασίῳ τὴν ῥοπὴν ἐδίδου, φιλονεικότερον ἐν τοῖς περὶ τούτων ἐνιστάμενος.

1668

Lib. I, cap. VII. [...] Αὐτὸς τοίνυν ὁ τῆς βλασφημίας πατὴρ Νεστόριος, ὁ μὴ κατὰ τοῦ τεθέντος θεμελίου τὴν οἰκοδομίαν ποιησάμενος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ψάμμου κτίσας, ἥ καὶ ταχέως διελύθη κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου παραβολήν, πρὸς τοὺς ἐγκαλέσαντάς οἱ, μὴ κατὰ τὸ δέον τι καινουργῆσαι, μηδὲ μὴν καλῶς αἰτῆσαι τὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον ἀλισθῆναι, γράφει πρὸς ἄλλοις οἷς ἐβουλήθη, ὑπὲρ τῆς ἰδίας βλασφημίας ἀπολογούμενος· ὡς ἐκ πάσης ἀνάγκης ἐς τοῦτο τάξεως ἐλήλυθεν ἀποκριθείσης τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, καὶ τῶν μὲν λεγόντων « ἀνθρωποτόκον » δεῖν τὴν Μαρίαν ὀνομάζεσθαι· τῶν δὲ « Θεοτόκον »· ἵνα γε, φησί, μὴ δυοῖν θάτερον ἀμαρτάνοιτο, ἢ ἀθάνατα συμπλεκόμενων, ἢ προσχωροῦντος αὐτῷ θατέρου τῶν μερῶν τοῦ ἐτέρου στερηθείη, τὴν « Χριστοτόκος » ἐπενόησε φωνήν. Ἐπισημαίνεται τε ὡς τὰ μὲν πρῶτα Θεοδόσιος τῇ πρὸς αὐτὸν προσπαθείᾳ τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην ἀποβολὴν οὐκ ἐκύρωσεν· εἶτα ὅτι τινῶν ἐπισκόπων ἔνθεν τε ἀκείθεν πεμφθέντων πρὸς Θεοδόσιον ἐκ τῆς Ἐφεσίων πόλεως, αὐτοῦ τε αὖ δεηθέντος, ἐπετράπη κατὰ τὸ οἰκεῖον ἐπαναζεῦξαι μοναστήριον, ὁ πρὸ τῶν πυλῶν τῆς νυκτὸς Θεοπολιτῶν διάκειται, καὶ Νεστορίῳ μὲν ἐπὶ λέξεως οὐκ ὠνόμασται. * [...] Ἐγὼ δὲ καὶ τινος γεγραφὸτος τὴν τελευταίαν ἐκείνου ῥοπὴν ἀκήκοα, λέγοντος ὡς τὴν

PG 86bis,
2436

*2444

erant, aperte robur addidit, in huiusmodi disputationibus pervicaciter insistens.

1668

Lib. I, cap. VII. [...] Ipse igitur blasphemiae parens et auctor Nestorius, qui non super id fundamentum quod positum fuerat, sed super arenam aedificavit domum, quae et confestim collapsa est, iuxta Dominicam parabolam: adversus eos qui ipsum incusaverant, quod secus quam decebat novi aliquid invexisset, nec recte postulasset ut synodus Ephesi congregaretur: blasphemiam suam, ut voluit, defendens, praeter alia ita scribit: se omnino necessitate compulsum ad eius partis defensionem venisse, cum sacrosancta Ecclesia duas in partes divisa esset, et alii quidem ἀνθρωποτόκον, alii vero Θεοτόκον Mariam appellandam esse affirmarent. Ne igitur, inquit, duorum alterum peccarem, aut immortalia copulans mortalibus, aut si ad alteram partem me adiunxissem, exciderem altera, vocem Χριστοτόκος excogitavi. Addit etiam Theodosium initio quidem ob benevolentiam qua ipsum prosequabatur, depositioni ipsius minime consensisse: postea vero cum quidam episcopi utriusque partis ex Ephesiorum urbe missi essent ad Theodosium, et Nestorius ipse id rogasset, permissum ipsi esse ut ad monasterium suum reverteretur, situm ante portas urbis Antiochiae. * [...] Ego vero scriptorem quemdam legi, de illius morte

PG 86bis,
2435

*2443

γλωσσαν σκώληξι διαβρωθείς, ἐπὶ τὰ μείζω τε καὶ ἀθάνατα κατ' αὐτοῦ δικαιοσύνην μετεχώρησε.

PG 86bis,
2588

Lib. II, cap. XVIII. [...] Καὶ κατὰ τὴν ἐνάτην σύνοδον, ἐκινήθη τὰ κατὰ Θεοδώριτον. Καὶ ἀνεθεμάτισε Νεστόριον εἰρηκῶς· Ἀνάθεμα Νεστορίῳ, καὶ τῷ μὴ λέγοντι Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον Μαρίαν, καὶ τῷ εἰς δύο υἱοὺς μερίζοντι τὸν ἕνα Υἱὸν τὸν μονογενῆ. Ἐγὼ δὲ καὶ τῷ ἕρῳ τῆς πίστεως ὑπέγραψα, καὶ τῇ ἐπιστολῇ Λέοντος. Καὶ ἀπὸ διαλαλιᾶς πάντων ἀπέλαβε τὸν οἰκεῖον θρόνον.

1669

PG 86bis,
2793

Lib. V, cap. IV. Γράφει δὲ ὁ Ἰουστῖνος τοῖς ἑκασταχοῦ Χριστιανοῖς πρόγραμμα, αὐτοῖς ὀνόμασι τοῦτο· Ἐν ὀνόματι τοῦ Δεσπότητος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάβιος Ἰουστῖνος, πιστὸς ἐν Χριστῷ, Ἡμερος, Μέγιστος, Εὐεργέτης, Ἀλαμανικός, Γοθτικός, Γερμανικός, Ἀντικός, Φραγκικός, Ἐρουλικός, Γηπαιδικός, Εὐσεβής, Εὐτυχής, Ἐνδοξος, Νικητής, Τροπαιοῦχος, Ἀεισέβαστος, Αὔγουστος. « Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν », φησὶν ὁ Δεσπότης Χριστός, ὁ ἀληθινός * ἡμῶν Θεός. « Εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφήμι ὑμῖν », ὁ αὐτὸς κηρύττει πᾶσιν ἀνθρώποις. Οὐκ ἄλλο δὲ τοῦτό ἐστιν, ἢ τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν συντρέχειν ὁμοφρονούντας μὲν περὶ τὴν ὀρθὴν τῶν Χριστιανῶν

1670

*2796

ita narrantem, eum lingua vermibus erosa ad graviora et sempiterna migrasse supplicia.

PG 86bis,
2587

Lib. II, cap. XVIII. [...] Nono consessu actum est de causa Theodoriti. Qui Nestorium anathemate damnavit his verbis usus: Anathema Nestorio, et ei qui sanctam Virginem Mariam negat esse Deiparam, et ei qui unum Filium unigenitum in duos filios partitur. Ego vero et definitioni fidei, et Leonis epistolae subscripsi. Omnium igitur sententia propriam sedem recuperavit.¹

1669

PG 86bis,
2794

Lib. V, cap. IV. Scripsit porro idem Iustinus ad omnes qui ubique sunt Christianos edictum in haec verba: In nomine Domini Iesu Christi Dei nostri, imperator Caesar Flavius Iustinus, fidelis in Christo, Clemens, Maximus, Beneficus, Alamannicus, Gothicus, Germanicus, Anticus, Francicus, Erulicus, Gepidicus, Pius, Felix, Gloriosus, Victor ac Triumphator, semper Augustus. *Pacem meam do vobis*, ait Dominus Christus, verus Deus noster. *Pacem meam * relinquo vobis*,² idem Christus universis hominibus praedicat. Istud porro nihil aliud sibi vult, quam ut omnes qui in ipsum credunt, in unam eandemque Ecclesiam conveniant, et in recta quidem Christianorum fide inde

1670

*2795

¹ Agitur de Concilio Chalcedonensi (451).

² Io. XIV, 27.

■ PG 86 bis, 2508, 2601, 2621.

δόξαν, ἀποστρεφομένους δὲ τοὺς τάναντία λέγοντας ἢ δοξάζοντας. Πρώτη γὰρ σωτηρία καθέστηκε πᾶσιν ἀνθρώποις, ἢ τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογία. Διὸ καὶ ἡμεῖς τοῖς εὐαγγελικοῖς κατακολουθοῦντες παραγγέλμασι, καὶ τῷ ἁγίῳ Συμβόλῳ, ἤτοι μαθήματι τῶν ἁγίων Πατέρων, πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν τε καὶ γνώμην προτρεπόμεθα πάντας συνελθεῖν· πιστεύοντες εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα [...]. Θεὸν τὰ τρία μετ' ἀλλήλων νοοῦμενα· τῷ αὐτῷ τῆς κινήσεως καὶ τῆς φύσεως, ἐπειδὴ χρῆ καὶ τὸν ἕνα Θεὸν ὁμολογεῖν, καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἡγουν ιδιότητος κηρύττειν. Ὁμολογοῦμεν δὲ αὐτόν, τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Θεὸν Λόγον τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου, καὶ τῆς Δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ γεννηθέντα ἐξ αὐτῆς, ὅς ἐστιν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ εἰς τῆς ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

inter se consentiant, aversentur autem eos qui contraria dicunt aut sentiunt. Prima enim salus cunctis hominibus est constituta, rectae fidei confessio. Quocirca nos quoque evangelica praecepta et sacrum Symbolum sive doctrinam sanctorum Patrum sectantes, cunctos hortamur ut ad unam eandemque Ecclesiam ac sententiam se conferant: credentes in Patrem et Filium ac Spiritum sanctum [...]. Deum unum tres personas, simul intellectas, ob eundem motum eandemque naturam. Quippe et unum Deum confiteri oportet, et tres subsistentias, sive proprietates praedicare. Confitemur vero ipsum unigenitum Filium Dei Deum Verbum, qui ante saecula et sine tempore ex Patre genitus est, non autem factus: in extremis diebus propter nos et propter nostram salutem e coelo descendisse, et incarnatum esse ex Spiritu sancto et ex Domina nostra, sancta et gloriosa Dei-para ac semper virgine Maria, et ex illa genitum. Qui est Dominus noster Iesus Christus, unus e sancta Trinitate, qui cum Patre et sancto Spiritu glorificatur.

S. GREGORIUS Magnus PP. (ca 540 †604)

MORALIUM LIBRI SIVE EXPOSITIO IN LIBRUM IOB (... 590)

1671

Lib. XVI, cap. XXXVI, 44. *Et in sinu meo abscondi verba oris eius.* In sinu etenim cordis verba oris eius abscondimus, quanto mandata illius non transitorie, sed implenda opere audimus. Hinc est quod

PL
75, 1143